

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра хореографічного мистецтва**

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗУ КОХАННЯ В БАЛЕТІ
М.А. СКОРУЛЬСЬКОГО «ЛІСОВА ПІСНЯ»**

Кваліфікаційна робота (проект)

Пояснювальна записка

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав: здобувачка 2 курсу
13-231М групи
Спеціальність 024 Хореографія
Освітньо-професійної (наукової)
програми Хореографія
Томенчук Анастасія
Олександрівна

Керівник: кандидатка педагогічних
наук, доцентка, Терешенко Н.В.

Рецензент: викладач
хореографічних дисциплін КЗ
«Херсонський фаховий коледж
культури і мистецтв», Кізяков
В.М.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНА ОСНОВА	
ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	6
1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції.....	6
1.2. Ідейно-тематична основа твору.....	9
РОЗДІЛ 2. ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ	
ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	13
2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору.....	13
2.2. Літературно-графічний запис хореографічної постановки...	13
2.3. Сценографія.....	19
ВИСНОВКИ	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	22
ДОДАТКИ	25

Актуальність проблеми. Хореографія по праву очолює рейтинг різних видів мистецтв, посідаючи чільне місце. Її синкретичний характер надає мистецтву танцю лише переваги, оскільки поєднуючи у собі найкращі надбання музики, живопису, театру тощо, хореографічне мистецтво втілює в життя чудові танцювальні твори, в яких відображаються різноманітні теми. Так, тема кохання є найактуальнішою темою в усі часи. Одним з найяскравіших творів українського балетного мистецтва, в якому глибоко, філософськи розкрито це почуття – є балетна постановка М. Скорульського «Лісова пісня». Взаємодія світу людини та природи, зародження кохання, підла зрада, гіркота та відчай, а головне – неможливість стерти з пам'яті чарівну мить кохання, - ось ті почуття, що лягли в основу хореографічного твору. Історія мужньої та хороброї лісової Мавки, яка хоче миру та злагоди в своєму світі є надзвичайно актуальною на даний момент, коли весь український народ безстрашно бориться за свободу і мир на своїй Землі.

Розкриваючи внутрішній світ людини, її переживання, пошуки сенсу життя, умов морального піднесення й падіння, балетмейстери часто звертались до сюжетів літературних творів. Так само і М. Скорульський надихнувся однойменною п'єсою Лесі Українки, створивши якісно новий твір, що оспівує живу природу і чисте кохання.

Зважаючи на вищевикладене, нами було обрано тему кваліфікаційного проєкту: «Трансформація образу кохання в балеті М.А. Скорульського «Лісова пісня»».

Вагомий внесок у дослідженні хореографічного мистецтва як ретранслятора людських почуттів мають дослідження М. Неофіта, М. Загайкевич, Р. Савченко, О. Голдрич, О. Галич, Ю. Станішевського, Т. Медвідь. О. Чепалова, А. Король, А. Галета.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема кваліфікаційного проєкту була розроблена на кафедрі

хореографічного мистецтва, робота написана на вищезазначеній кафедрі під керівництвом доцентки Терешенко Н.В. і відповідає планам наукових досліджень, а також є частиною ініціативної розробки кафедри хореографічного мистецтва Херсонського державного університету «Формування професійно-творчих здібностей майбутніх хореографів в умовах освітнього процесу ЗВО» оскільки викладацька та виконавська інтерпретація в мистецтві танцю є однією з складових творчої компетенції педагога хореографа.

Мета. Дослідити процес трансформації образу кохання в балеті М.Скорульського «Лісова пісня».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- підібрати та проаналізувати теоретичний матеріал який відповідає обраній темі;
- систематизувати теоретичний матеріал та обґрунтувати історико-мистецькі засади хореографічної композиції;
- зробити ідейно-тематичний аналіз хореографічної композиції;
- розробити композицію твору;
- занотувати рухи та переміщення по сценічному просторі;
- розписати комбінації танцю;
- розробити оригінальну сценографію та створити костюми;
- зробити відеозапис хореографічної композиції.

Об'єкт дослідження. Балет М.Скорульського «Лісова пісня».

Предмет дослідження. Трансформація образу кохання у балеті «Лісова пісня» М.Скорульського.

Методи дослідження. Методологія роботи включає використання таких методів дослідження:

- порівняльно-історичний;
- структурний;
- аналітичний;

- наочний.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в дослідженні трансформації образу кохання в балеті М.Скорульського, виявленні особливості стилістичної та хореографічної обробки даної теми в українському балеті.

Практичне значення одержаних результатів. Розробка даної теми може бути використана в освітніх та навчальних програмах закладів вищої освіти творчого напрямку як лекційний матеріал, а рухи та комбінації танцю можуть стати в нагоді як творчий матеріал для постановок та вивчення на заняттях віртуозні техніки в хореографії.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Теоретична частина кваліфікаційної роботи пройшла апробацію на засіданні кафедри хореографічного мистецтва, а також як публікація статті в збірці студентських наукових праць «Магістерські студії» (ХДУ 2024р.). Творча частина кваліфікаційного проекту пройшла апробацію в творчій лабораторії кафедри хореографічного мистецтва.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, п'яти підрозділів, висновку та додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНА ОСНОВА ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції.

Видатна українська поетеса Леся Українка наприкінці свого життя, перебуваючи далеко від любої її серцю України, написала глибоку філософську драму «Лісова пісня». З тих самих часів твір не перестає хвилювати душі людей, він полонив їх серця тісним переплетінням казкових чудасій та алегорій з правдою глибоких людських почуттів.

Марія Петрівна Загайкевич охарактеризувала «Лісову пісню» Лесі Українки наступним чином: «...драма напрочуд близька «природі балетного мистецтва». Є в ній хвилююча піднесеність вислову, внутрішня музичність і краса зображень, поєднання фантастики з фольклорним колоритом, що так прикрашають поетику балетного спектаклю» [6 с. 174].

Так, вражений гуманізмом та високим етичними пафосом «Лісової пісні», видатний український композитор-гуманіст, класик української музики ХХ століття Михайло Скорульський написав клавір однойменного балету. Лібрето було написано дочкою композитора Наталею Скорульською, вже відомою на той час балериною і балетмейстеркою. Створювачі балету поставили своїм завданням через сюжетні ситуації, внутрішню логіку та послідовність драматургічного розвитку, переплетінням реального та казкового найточніше передати зміст твору Лесі Українки, а музичне та хореографічне відтворення донесло емоційний колорит, зберегло головні образи. [6 с. 132]. Однак, «переклад» літературного твору музично-хореографічною мовою передбачає деяку трансформацію поетичних образів та філософських узагальнень драми. Через необхідність надання конкретної

зображувальної форми, стрункого та лаконічного відтворення розвитку дії, виникає необхідність подекуди скоротити текст, вилучити ряд епізодів, розширити та ввести нові сцени.

Прем'єра «Лісової пісні» М. Скорульського, в постановці С. Сергєєва відбулась у Києві 1946 році. Першими виконавцями партій Мавки та Лукаша були Антоніна Васильєва та Олександр Бердовський. Ця постановка, за словами дослідниці М.Неофіти «ознаменувала входження в українське балетне мистецтво жанрового різновиду психологічної драми, хореографічної п'єси лірико-драматичного характеру. Утвердження цього різновиду творчості щонайчастіше пов'язане з орієнтацією українського балету на велику літературу і спадщину письменників-гуманістів» [10 с. 53].

Через ніжну та ліричну музику, романтично окрилену, сповнену народним фольклором, автор вдало передав неймовірне, казкове кохання лісової Мавки та хлопця Лукаша. Процес трансформації почуття любові в балеті пов'язаний з циклічністю природи. Зміна пор року на фоні картин мальовничої природи, відповідає певному етапу у відносинах головних героїв. Весна – пора коли все в природі прокидається та оживає після зимової сплячки. Саме весною відбувається знайомство та початок відносин між Лукашом та Мавкою. Літо – час родючості матінки природи, української землі. Влітку розквітає кохання лісової дівчини та людини. Приход осені несе зміни всьому живому. Дощі, холодні вітри наче попереджають про біду. Лукаш зраджує Мавку і одружується на іншій, але в його душі ще теплиться минуле кохання. Зима своїм холодом випробовує все живе навкруги. Останні іскорки любові згасають, Мавка та Лукаш помирають, а їхні душі зустрічаються у вічності.

«Лісова пісня» це справжня казка, в якій реальність переплітається з фантазією. Безліч міфологічних образів, узятих з українських народних казок оселилися у творі наче в стародавньому лісі. Оспівуючи красу

лісів, гаїв, безкраїх полів, в яких зароджується неймовірне почуття, Скорульський створив справжню оду живій природі і чистому коханню.

Значно підсилили візуалізацію твору прекрасні поетичні декорації та костюми Олександра Хвостенка-Хвостова. Вони настільки реально передають красу природи, що здається ніби глядач знаходиться не в театральній залі, а просто неба, оточений могутніми дубами, тендітними березами, сумними вербами.

У 1958 році на сцені Національної опери України знову ставили «Лісову пісню». Нове прочитання безсмертної балетної класики було здійснено відомим хореографом Вахтангом Вронським за участю заслуженої артистки України Наталії Скорульської. Сценографом став Анатолій Волненко. Романтична історія, що розвертається на тлі містичного, казкового, фантазійного сюжету, денсантність музики, дивовижність декорацій та костюмів, професійна майстерність виконавців, які бездоганно виконують складні дуетні підтримки, численні стрибки, оберти, фуєте зумовили неймовірну популярність балету, він не сходив зі сцени багато років. Постановку вистави здійснили багато різних балетних колективів, а у Київському театрі опери і балету виставу поновлювали тричі (1972, 1986, 1991 рр.).

У 1991 році постановку В. Вронського та Н. Скорульської поновив Віктор Литвинов, Марія Левитська та Наталя Кучеря відновили декорації безцінного твору художньо-сценічного мистецтва, а оркестр під керівництвом Алліна Власенка зміг передати все різнобарв'я музики Вронського.

За свою багаторічну історію балет не тільки не втратив своєї актуальності, він набув нового значення, нового бачення і вартий бути візитівкою українського хореографічного мистецтва.

1.2. Ідейно-тематична основа хореографічної композиції

Тема. Зображення двох світів – гармонійного світу природи й світу людини з її дисгармонією.

Ідея. Оспівування справжнього кохання, засудження людської жадібності, егоїзму, вузької сфери звичайних обивателів.

Надзавдання. Утвердження ідеї піднесеної місії людини, гармонії, досконалості та безсмертя людської душі.

Наскрізна дія. Розвиток людських взаємин, зрада, каяття.

Конфлікт. Зіткнення гармонійного світу природи зі світом людини де існує безліч проблем, проблема добра і зла, сутності щастя.

Видова спрямованість (вид хореографії). неокласика

Танцювальна форма. Хореографічна композиція (триптих).

Танцювальний жанр. Лірико-драматичний.

Лібрето. Частина 1: «Народження кохання».

Казковий ліс, наповнений магією природи. На галявині з'являються Лісовик, Мавки та інші міфічні істоти, що граються серед дерев. Мавка — втілення природного, чистого кохання, ще не затьмареного земними пристрастями.

Лукаш, граючи на сопілці, приваблює Мавку, їхня зустріч.

Частина 2: «Конфлікт і пристрасті».

Межа між лісом і селом, де відбувається перехід Мавки у світ людей. Вона стикається з буденністю та розчаруванням, її почуття змінюються під впливом людських емоцій і конфліктів.

Поява Килини — жінки з села, що втілює прагматизм і жорстокість людського світу. Лукаш, підкорений земними бажаннями, віддаляється від Мавки, що призводить до емоційного конфлікту.

Кульмінація — відмова Лукаша від Мавки на користь Килини.

Частина 3: «Відродження».

Ліс повертається як символ вічності і відродження. Мавка усвідомлює, що земне кохання минує, але її зв'язок з природою є вічним. Мавка знову стає частиною природи.

Характеристика хореографічних образів, яка надається для покращення усвідомлення виконавцями їх образів.

Описуючи дійових осіб ми звернулись до цитатного опису, скориставшись текстом драми Лесі Українки «Лісова пісня».

Лукаш «дуже молодий хлопець, гарний, чорнобривий, стрункий, в очах ще є щось дитяче; убраний так само в полотняну одягу, тільки з тоншого полотна; сорочка випущена... підперезана червоним поясом, коло коміра і на чохлах червоні застіжки; свити він не має, на голові бриль, на поясі ніжик і ківшик з лика на мотузку» [23].

Мавка – лісова красуня, міфічна істота, дитя самої природи «в ясно-зеленій одяжі, з розпущеними чорними, з зеленим полиском, косами...»,

«Як дівчина... ба ні, хутчій як панна, бо й руки білі, і сама тоненька, і якось так убрана не по-наськи...». У неї прекрасне, чисте і добре серце, і вона скоріше помре, ніж назавжди розлучиться з Лукашем [23].

Килина – гарна молодиця, яка зачарувала Лукаша, її душа не має тієї краси, яка робить звичайну людину піднесеною. «Молода повновида молодиця, у червоній хустці з торочками, у бурячковій спідниці, дрібно та рівно зафалдованій, так само зафалдований і зелений фартух з нашитими на ньому білими, червоними та білими стяжками... намисто дзвонить дукачами на білій пухкій шиї, міцна крайка тісно перетягає стан і від того кругла, заживна постать здається ще розкішнішою», «лукава, як видра, хижа, наче рись» [23].

Мати Лукаша – сварлива жінка, яка думає лише про достаток, вона духово настільки обмежена, що не помічає краси навколо себе.

Аналіз музичного супроводу. Музичним супроводом до хореографічної композиції є фрагменти музики М Скорульського до балету «Лісова пісня».

Видатний український композитор, педагог Михайло Адамович Скорульський народився 6 вересня 1887 р. в Києві. Петербурзька консерваторія стала музичною базою майбутнього композитора, М. Штеймберг, В. Калафаті навчили його композиції, а уроки гри на фортепіано він брав в А. Єсипової. Довгі роки працював у музичних закладах, викладав у Київській консерваторії, створивши за ці часи безліч неперевершених музичних творів.

Обрані нами музичні уривки зістиковані в єдиний музичний твір, що відповідає архітектоніці постановки та нашому задуму.

Музика характеризується емоційною насиченістю, пронизливістю мелодії, ліризмом і романтичним натхненням. Багато уваги приділяється музичному фольклору Волині. Для розкриття теми та ідеї твору автор інтерпретував українські народні пісні («Пливе човен», «Хвалилася тополя», «Розлилися води на чотири броди», «Гей, гей, я молодець тихий», «Ой, не рости, кропе», «Ой, горе, та не малее», «Летіла зозуля», «На березу дуб похилився», «Ой, іду, йду, йду»).

I частина.

Лад. Мажорний

Форма. Проста.

Розмір. 4/4

Темп. Помірний.

Загальна кількість тактів. 34 такти.

II частина.

Лад. Мінорний, мажорний

Форма. Проста.

Розмір. 4/4

Темп. Повільний з незначним прискоренням.

Загальна кількість тактів. 54 такти.

III частина.

Лад. Мінорний

Форма. Проста.

Розмір. 4/4

Темп. Повільний.

Загальна кількість тактів. 73 тактів.

Загальна кількість тактів всієї композиції. 161 такти.

Хронометраж (тривалість постановки). 4.3 хвилин.

РОЗДІЛ 2.

ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору

Назва частини	Зміст
Експозиція	Сповнений магією, чарівний ліс та його мешканці прокидаються від зимової сплячки.
Зав'язка	Лукаш грає на сопілці, приваблюючи чарівним звучанням лісову Мавку. Зароджуються їх почуття.
Розвиток дії	Поступово, через відносини, розкриваються образи Лукаша та Мавки. Перехід Мавки до світу людей. Розчарування в буденності та дисгармонії людського світу.
Кульмінація	Зрада Лукаша, який кидає Мавку заради Килини.
Розв'язка	Усвідомлення Мавкою мінливості людського кохання та вічності природи. Повернення до казкового лісу.

2.2. Графічна таблиця твору та опис хореографічного тексту

Графічна фіксація постановки оформлюється у вигляді таблиці, з використанням загальноприйнятих умовних позначок та скорочень.

Спина дівчини обличчя дівчини
 Спина хлопця обличчя хлопця
 Напрямок руху

Архіте ктонік	Малюнок танцю	Кількість тактів	Хореографічний текст
------------------	---------------	---------------------	----------------------

а			
Експозиція		1-9	<p>Біля заднику в центрі сидить дівчина, вона наче спить. З лівої та правої задньої куліси виходять хлопці та дівчата. що уособлюють міфічних лісових мешканців. Прямують по діагоналі до центру сцени, виконують комбінації</p>
		10-18	<p>В центрі сцени рухаються по колу навколо сплячої Мавки, виконують комбінацію, що імітує гру</p>
		19-24	<p>Міфічні істоти утворюють півколо позаду сплячої Мавки. На сцену через праву першу кулісу виходить Лукаш. Рухається по діагоналі в напрямку Мавки. Імітує гру на сопілці.</p>

Зав'язка		25-32 т.	Міфічні істоти утворюють пари та танцюють під спів Лукашевої сопілки. Лукаш рухається навколо Мавки.
		33-36 т.	Мавка прокидається, утворює пару з Лукашем, виконують комбінацію. Міфічні істоти рухаються вперед.
		37-44 т.	Виконують загальну комбінацію.
Розв'язка		45-51	Змінюють малюнок. Виконують комбінації.

дії		52-55	Міфічні істоти рухаються назад, залишають сцену. Мавка та Лукаш виконують комбінацію, рухаються вперед.
		56-57	На авансцені виконують комбінації. В кінці просуваються до лівого переднього краю. Сцени.
дії	Розвиток	58-62	З правої задньої куліси виходять хлопці та дівчата (три пари). Рухаються по діагоналі в напрямку Лукаша та Мавки. Мавка та Лукаш в свою чергу рухають їм назустріч.
Розвиток		63-69	Зустрівшись, хлопці та дівчати утворюють коло навколо Мавки та Лукаша. Виконують комбінації.

Розвиток дії		70-75	По черзі починають проходити між Мавкою та Лукашем, дівчата ідуть в сторону Лукаша, хлопці в сторону Мавки, оточують їх навкруги.
		76-82	Виконують комбінації.
Розвиток дії		83-90	Хлопці та дівчата роз'єднують Мавку та Лукаша. Мавка та хлопці залишають сцену.
Розвиток дії		91-100	Дівчата заграють з Лукашем, він відповідає на їх увагу.
Розвиток дії		101-113	Лукаш надає перевагу одній з дівчат (Килині). Разом виконують комбінацію. Дві інші дівчини тим часом залишають сцену.

Розвиток дії	114-124	Лукаш та Килина виконують комбінацію. На сцену виходять хлопці та дівчата (дві пари). Мавка іде останньою та одна.
Кульмінація	125-130	Пари залишають сцену. В центрі лишається сама Мавка.
Кульмінація	131-140	Мавка виконує комбінації. У відчаї падає на коліна.
Розв'язка	141-146	З-за куліс виходять міфічні істоти, рухаються до Мавки.
Розв'язка	154-161	Мавка знову воз'єдналась з гармонійним світом природи.

2.3. Сценографія

Сценографія. Бокові куліси, задник, головна завіса виконані з цупкої тканини бежевого кольору. На заднику зображена панорамна картина квітучої галявини серед казкового лісу. Малюнок на бічних кулісах імітує стовбури та гілля дерев. Важливу роль відіграє **світло**. Воно яскраве, максимально імітує сонячний день. В кульмінації світло стає менш яскравим, наче сонце закрила хмара

Ескізи костюмів. Чоловічі костюми – полотняні сорочки та штани вільного крою. Танцюють в балетках.

Жіночі костюми – вільні довгі сорочки з домотканого полотна. Сорочки дівчат міфічних істот прикрашене штучним листям та квітами. У дівчат селянок волосся заплетене в косу. У дівчат міфічних істот волосся розпущене. Танцюють в балетках.

ВИСНОВКИ

Обравши тему кваліфікаційного проєкту, поставивши мету та завдання, визначившись з понятійно-категоріальним апаратом роботи, ми дослідили трансформацію образу кохання в балеті М.Скорульського «Лісова пісня» та дійшли наступних висновків.

Становлення українського балетного театру йшло нелегким шляхом, і має багату та довгу історію. Однією з найкращих українських балетних постановок, яку по праву вважають візитівкою українського балетного театру є балет М.С. Скорульського «Лісова пісня». В основу сюжету балету покладено драму української поетеси Лесі Українки. Торкнувшись найболючіших тем, авторка зобразила два світи, розкривши красу та гармонійність світу природи та дисгармонію людського світу, а М.С. Скорульський «переклав» це мовою музики. Створивши прекрасний балет, автор блискавично зміг передати мінливість людських почуттів, трансформацію образу кохання. Музичний матеріал хореографічного твору базується на фольклорі. Емоційною насичена, пронизлива, лірична, романтична музика підкреслює красу справжнього кохання, біль зради.

Створюючи власну хореографічну композицію, за архітектонічною будовою якої простежується трансформація образу кохання, ми базувались на дослідженому теоретичному та відео матеріалі.

Ми зробили ідейно-тематичний аналіз, визначивши його основні поняття (тема, ідея, надзавдання, наскрізна дія, конфлікт, видова спрямованість).

Короткий зміст подій передає написане нами лібрето, яке разом з описом та характеристикою хореографічних образів допомагає виконавцям осмислити свою роль.

Музичний матеріал до хореографічної композиції було підібрано та скомпоновано відповідно нашим потребам, зроблено його аналіз.

Хореографічний твір побудовано відповідно законам драматургії (його архітектонічну будову можна побачити в розділі 2.1.).

Графічна таблиця твору передає графічне зображення малюнків танцю, переміщення виконавців по сцені. Рухи та комбінації надані в додатку.

Важливим етапом створення хореографічної композиції є розробка сценографії (оздоблення сцени, світлова партитура, костюми виконавців). Розроблена нами сценографія підсилює образне сприйняття твору та підкреслює його оригінальність.

Сценічне провадження хореографічної композиції є завершальним етапом роботи над кваліфікаційним проектом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. А.Є.Рехліцька. Мистецтво балетмейстера. Херсон : 2012. С. 84-93.
2. Вірський П. У вихорі танцю. К.: Мистецтво, 1977.
3. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Т Теорія літератури. Київ : Либідь, 2005. 460 с. URL:

[https://shron1.chtyvo.org.ua/Vasyliiev_Yevhen/Teoriia_literatury_vyd_2005.pdf?](https://shron1.chtyvo.org.ua/Vasyliiev_Yevhen/Teoriia_literatury_vyd_2005.pdf)

4. Голдрич О. Хореографія : посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю. Львів: Край, 2003. 158 с. URL: <https://vseosvita.ua/library/horeografia-ogoldric-dokument-word-docx-282476.html>
  5. Завальнюк, О. Український балет: історія, теорія, практика. Київ: Фенікс, 2008.
  6. Загайкевич М. Драматургія балету. Київ : Наукова думка, 1978. 257 с.
  7. Кривохижа А. Гармонія танцю. Методичний посібник з викладання курсу «Мистецтво балетмейстера» для хореографічних відділень пед. університетів. Кіровоград, 2003. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/16417/1/Кривохижа_Мистецтво%20балетмейстера_2020.pdf
  8. Кривохижа А. М. Гармонія танцю навч.-метод. пос. / М-во освіти і науки України, Кіровоград. Держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка ; ред. В. Ф. Похиленко. Кіровоград, 2012. 90 с.
- Медвідь Т. Твори української літератури на вітчизняній балетній сцені. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2019. № 2. С. 409–412. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2019.177779>
9. Неофіта М. Хореографічне мистецтво України. Дрогобич : Коло, 2020. 108 с.
  10. Станішевський Ю. Обрії музичного театру. К., 1968.
  11. Станішевський Ю. Балетний театр України: 225 років історії національного професіонального хореографічного мистецтва. Київ : Музична Україна, 2003. 440 с.
  12. Станішевський Ю. Український балетний театр. Київ: Музична Україна, 2008. 411 с.
  13. Станішевський, Ю. Національний академічний театр опери та

балету України імені Т. Шевченка: історія і сучасність. Київ: Музична Україна, 2002. 734 с.

14. Шариков Д. Мистецтвознавча наука хореографія як феномен художньої культури. Історія та художня практика хореографічної культури. К., 2013. URL: <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/monografiya-typologiya-horeografichnoyi-kultury-1.pdf>

15. Шариков Д. Мистецтвознавча наука хореографія як феномен художньої культури. Філософія балету та онтологія танцю. К., 2013. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4244/>

16. Балети В. Вронського. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?

C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/mvkfm_2018_2_48.pdfhttp://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?

C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/mvkfm_2018_2_48.pdf

17. Балет М. Скорульського «Лісова пісня». Київ 1963р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kwwPteqWiR8>

18. Балет як вид мистецтва. URL: <http://estetica.etica.in.ua/balet-yak-vid-mistetstva/>

19. Галета А. Взаємовплив художньої літератури та хореографічного мистецтва в роботі балетмейстера. Хореографічна культура – мистецькі виміри: збірник статей / упоряд. О. А. Плахотнюк; Кафедра режисури та хореографії, Факультет культури і мистецтв. Львів : ЛНУ імені Івана Людмила СОКІЛ 90 Філософські обрії. 2024. № 48 Франка, 2020. Вип. 8. С. 188–199. URL: <https://kultart.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/04.pdf>

20. Лариса Власенко. «Лісова пісня» як бренд українського балету. URL: <https://day.kyiv.ua/article/kultura/lisova-pisnya-yak-brend-ukrayinsko-ho-baletu>

21. Лісова пісня – бренд українського балету. URL:

https://www.libr.dp.ua/art_dialog_song.html

22. Лісова пісня. Леся Українка. URL: <https://litarchive.in.ua/lisova-pisnia-lesia-ukrainka>

23. Л.С. Соколова. Українська народна музична творчість. URL: <http://arts-library.com.ua/bitstream/123456789/290/1pdf>.

24. Савченко Р. Особливості балетмейстерських пошуків українських хореографів другої половини ХХ століття: творчий метод Анатолія Шекери. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2017. Вип. 59. С. 143–149. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/24095/Savchenko%20R.%20V.pdf?>

ДОДАТКИ

Додаток А

Комбінація № 1.

Випад на правій нозі , далі soutenu за лівою ногою. Повторюють рух в іншу сторону. Виконують відхід назад на півпальцях, у ліву сторону. два тинка завершуючи розворотом у пари, balancoir правою ногою з перегином тулуба.

Комбінація № 2.

В парі виконують вистукування, поворот до лівої сторони дивлячись на партнера, комбінація в парі по колу, боковий хід у напрямку лівої ноги, стрибок з піджатими ногами та розворот у пари, хлопець виконує присядку, дівчина дивиться, дівчина виконує обертаси, тинки.

Акторська гра.

Комбінація 3

У парах три звичайних кроки з правої ноги у діагональ водночас згинання корпусу, останній крок у demi plié

Те ж саме робимо і з лівої ноги, після demi plié відкривання правої ноги через не виворітне passé на 90 градусів з скороченою стопою та вихід у коліно на правій нозі, тулуб у зігнутому положенні.

Після положення у коліно, підйом на ліву ногу та два кроки назад. Зафіксувати положення на двох ногах, хлопці руки за спиною, дівчата права рука на плечі у хлопця, а ліва на руці у партнера.

Комбінація 4

Два припадання на ліву ногу, sissone ferme в epaulement efface, два звичайних кроки та відкривання лівої ноги через passé вище 90 градусів на plié, стрибок pasdebasque, руки через підготовче положення віднімаються у 3 позицію та при приземленні закриваються за спину.

Два припадання на праву ногу, стрибок на правій нозі, ліва у положенні *passé* один оберт при стрибку. Руки: права у 3 позиції, ліва у 2 позиції.

Комбінація 5

Довгий крок з правої ноги у діагональ, ліва нога підтягується повільно по підлозі до правої (руки: ліва у 3 позицію, права у підготовчій). Те ж саме виконуємо з лівої ноги. Крок з правої ноги, *grand batment* зі стрибком та перегином тулуба назад (руки: у 2 позиції). Дівчата залишились у 4 арабеску, хлопці піднімаюць дівчат до гори на витягнуті руки, та проносять їх уперед на три кроки.

Комбінація 6

Дівчата відкривають праву ногу вперед, положення *pointe*, на опорній лівій нозі перегин тулуба назад та повернення у рівне положення (руки: через 2 позицію закриваються у 3 позицію та повертаються у 2 позицію). Перехід на праву ногу, ліва у положенні *pointe* назад. Перехід на ліву ногу, кладемо її на підлогу та сідаємо на неї, права витягнута вперед. Виконуємо перегин тулубу до робочої ноги з руками у 3 позицію, через *round* закриваємо праву ногу під себе та піднімаємося на дві ноги через 3 *pourdebrass*. Усі дівчата звичайним бігом з пів кола зміщуються у дві лінії. 2 позиція ніг, вихід на пів пальці з руками у 3 позиції, *grandplié* по 2 позиції залишаючись на пів пальцях руки закриваються навхрест перед собою. Поворот *soutenu* за правою ногою, руки у 3 позиції. Перегини тулубу в право та ліво 4 рази з руками у 3 позиції.

Комбінація 7.

Комбінація у лініях з переміщеннями.

Стрибок на правій нозі, ліва до сторони у рівному положенні, а права на *passé* (руки: ліва у 2 позиції, права у 3 позиції). Два кроки вперед та виконання того ж самого стрибка, тільки в оберті з нахиленим корпусом до рівної ноги, руки тримаються за ногу. *Grand battment* лівою

ногою вище 90 градусів з перегином тулубу назад, руки в 2 позиції. Поворот *soutenu* за правою ногою та виконання *releve* 4 рази по 2 позиції. Повтор комбінації з лівої ноги та з просуванням вперед.

Комбінація 8.

Чотири звичайних кроки у діагональ закінчити у *demi plié* по другій позиції. *Pas soubresaut, grandbattment* правою ногою на 180 градусів з опорною ногою на *demiplié*, права рука з кинджалом вперед, два кроки та *sissoneferme* з руками у 3 позиції. Повторити комбінацію ще один раз, поворот *soutenu* та закінчити випадом на ліву ногу. *Jeteentrelace, pasballate* з правої та лівої ноги. *Sissoneouverte* на 90 градусів.

Комбінація 9

Вхід у партер на лівій нозі з обертом на підлозі руки за головою, стрибок на правій нозі, ліва нога робить *grandround* на 90 градусів, руки у 3 позиції.

Стрибок з обертом на лівій нозі, права на *passé*. Падіння на праву ногу вниз з руками через 3 позицію.

Всі роблять стрибок у діагональному положенні з приземленням на дві ноги, права на *demiplié*, ліва рівна (руки у 3 позиції). Такий самий стрибок, тільки зі зміною ракурсів з лівої та правої ноги у парах 8 тактів. Бідуйнський в парах, імпровізована битва 4 такти в діагональному положенні.

Комбінація 10

Tourchine у парах зі зміною ліній, руки у 3 позиції. *Renverse* з правої ноги та лівої, біг у парах на *demiplié* з руками за спиною. *Sissoneferme* зі зміною у парах. Стрибок на правій нозі у перед, ліва в положенні *attitude* (руки: права у 3 позиції, ліва у підготовчому). Те ж саме виконуємо з лівої ноги та закінчуємо поворотом *soutenu*.

Додаток Б

Додаток В

